

Zakkendragerssteeg

De Zakkendragerssteeg in 1933. Foto: A.C Thomann
Collectie beeldmateriaal
Het Utrechts Archief

Straatnamen werden tot in de 19e eeuw doorgaans niet gegeven door het stadsbestuur; ze ontstonden vanzelf. Zo kon de naam van een beroep of ambacht aan een straat worden verbonden omdat beoefenaars er bijeenwoonden of op een andere wijze hun stempel op de straat drukten. Een bekend voorbeeld daarvan is de Zakkendragerssteeg.¹

ERIK TIGELAAR

Deze steeg wordt in een akte uit 1425 voor het eerst genoemd als Sinte Catrijnenstege. Zij dankte haar naam aan het feit dat zij aan de westzijde uitkwam op het Catharijneveld, een open ruimte om het Catharijneklooster, die evenals het klooster zelf verdween bij de bouw van het kasteel Vredenburg in 1529.

In de 16e en in het begin van de 17e eeuw komt de steeg niet alleen voor als Sinte Catrijnenstege, maar ook als 'Sinte Cathrinesteeg' bij het Vredenburg. De toevoeging 'bij het Vredenburg' had tot doel de steeg te onderscheiden van de 'Sinte Catherijnenstege bij de Nieuwstraet', de huidige Catharijnensteeg.

Aan de zuidzijde van de steeg liet het stadsbestuur in 1580 of 1581 een wachtlokaal bouwen voor 'de sackedragers ... vant benedeneint'. Zakkendragers waren door de stad aangestelde sjouwers. Zij waren in twee groepen verdeeld: die van het

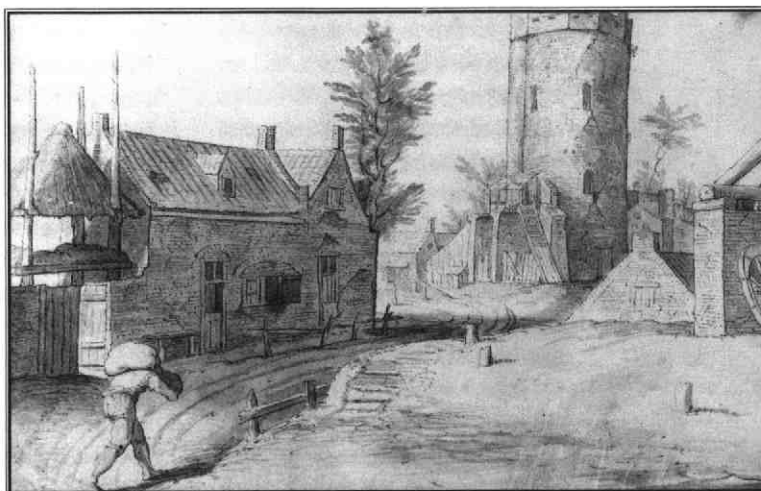
bovineinde, het zuidelijke deel van de stad, en die van het benedeneinde, het noordelijke deel van de stad. Vanaf 1637 moesten de zakkendragers van het benedeneinde iedere morgen in dit wachtlokaal, inmiddels 'sackedragershuysken' genoemd, bijeenkomen om het werk te verdelen door erom te dobbelen. Bovendien gingen sommige zakkendragers in de steeg wonen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de steeg na verloop van tijd ook Sackedragerssteegchen werd genoemd. In een besluit van de vroedschap uit 1619 is deze benaming voor het eerst aangetroffen.

Gedurende het resterende deel van de 17e eeuw komt de steeg vaak voor als 'Sinte Catrijnen in de wandelinghe het Sackedragerssteegchen'. Ook wordt de steeg in de 17e eeuw een enkele keer aangeduid als Kleyne Catharijnestraet, terwijl de toenmalige Catharijnestraet, de tegenwoordige Willemstraat, soms wordt vermeld als Groote Sinte Catrijnenstraet. De benaming Zakkendragerssteeg(je) wordt in de 18e eeuw de meest gangbare naam voor de steeg.

Erik Tigelaar is Unitleider Beeldmateriaal en Bibliotheek bij Het Utrechts Archief.

Noot

1. Dit artikel is gebaseerd op het Utrechtse straatnamenboek in wording dat naar verwachting zal verschijnen in 2005.

Een zakkendrager aan het werk in de omgeving van de Bijlhouwerstoren. Detail van een rond 1600 vervaardigde tekening (door een kunstenaar uit de omgeving van Abraham Bloemaert)
Collectie beeldmateriaal
Het Utrechts Archief